

[Förstasidan](#) [Innehåll: Tidningen Kulturens kategorier](#) [Övriga essäer](#) [Agora](#) [Heligt språk.](#)
Språkets och ordens heliggörande inom den abramitiska mystiken

Heligt språk. Språkets och ordens heliggörande inom den abramitiska mystiken

mar132012

Skrivet av Åsa Boström

[Essäer](#)

The one who fell asleep and the one that stayed awake

Gryningsbrisen har hemligheter att anförtro dig.

Somna inte om.

Du måste be om det du verkligen vill ha.

Somna inte om.

*Människor går fram och tillbaka över tröskeln
mellan världarna.*

Dörren är rund och öppen.

Somna inte om.

(Rumi)

Den persiska diktaren Jalal ad-din Rumi tillhör de sufiska poeterna. William C. Chittick, professor i religionsvetenskap samt översättare och författare till ett flertal böcker om islam, sufism och persisk litteratur, menar att den sufiska poesin var "[...] the ideal medium for expressing the truths of the most intimate and mysterious relationship that humans can achieve with God, that is, loving Him and being loved by Him"

Denna artikel undersöker ett antal aspekter inom den abramitiska mystiken som rör hur språket använts som ett verktyg för att förstå, formulera och nå det gudomliga.

Skapande bokstäver

Profeten Hezeikel hade år 597 f.v.t en vision av en himmelsk tron, belägen bortom sju himmelska palats, var och ett vaktat av änglaliknande varelser. Hezeikels vision blev central för den tidiga judiska mystiken, tronmystiken, merkava, och palatsmystiken, hekalot. Genom noggranna förberedelser såsom askes, fasta, rituella tvagningar, recitation av sånger och hymner, försökte mystikerna uppnå visionära tillstånd och ta sig till de himmelska världar som Hezeikel beskriver. Detta uppstigande kunde leda till kunskap om det magiska och ytterst en möjlighet att få skåda Gud.

Att recitera namn och bokstäver är genomgående för den judiska mystiken. Detta förekommer även i kristna och muslimska sammanhang och kombineras då ofta med monotona kroppsrörelser och andningsövningar.

Parallellt med merkava och hekalotmystiken florerade även en skapelsemystik. Under 100-talet publicerades Skapelsens bok, Sefer jetzirah, som menade att kosmos skapats genom trettio två visdomsvägar: de tjugotvå hebreiska bokstäverna och de tio sefirot. Dessa har emanerat ur det gudomliga, ein sof, det oändliga.

År 1290 publicerades Strålgångens bok, Zohar, som kom att bli det viktigaste kabbalistiska verket. Strålgångens bok bygger vidare på idén om sefirot och skapelsen. Det hebreiska alfabetet och Torah beskrivs som pre-existent i Gud. Bokstäverna antar en konkret form genom en serie steg som kulminerar i det hebreiska alfabetet. Gud avgränsar och manifesterar sig stegvis genom sefirot. Sefirot är Guds instrument och kärn för Guds essens. Sefirot är Guds språkliga uttryck.

Denna emanationsprocess kan också förstås som en namnskapande process. Det första namnet är JHVH, tetragrammaton, som sedan alla namn utgår ifrån. Detta namn är identiskt med den pre-existenta Torah. Den skrivna Torah är en manifestation av Guds namn genom andra ord och namn.

Gud uttrycker sig genom Torah men Torah är också ett redskap genom vilket mystikern kan spåra de steg som leder tillbaka till Gud. Den som förstår länken mellan Torah och sefirot kan manipulera namnets kraft och skapa en förbindelse mellan sig själv och Gud. Varje ord, varje bokstav i Torah refererar till sefirot och inre skeenden i sefirot.

David Ariel, direktör för Oxford Centre for Hebrew and Jewish Studies, förklarar i sin bok Kabbalah: The mystic quest in judaism att Torah enligt kabbalan kan förstås utifrån fyra tolkningsmetoder: bokstavligt, allegoriskt, moraliskt och mystiskt (eller var det mystiskt?). Gematri är en form av allegorisk tolkning som förekommer inom kabbalan: mystikern undersöker analogin mellan två ord baserade på de hebreiska bokstävernas numeriska värde. Om värdet överensstämmer kan det finnas ett djupare samband mellan orden. Den mystiska läsningen kallas för sod: varje ord eller kombination av ord korresponderar med sefirot eller processer i den sefirotiska världen. Mystikern studerar och avkodar Torah eftersom den är ett fönster till det gudomliga.

Ariel menar att judisk mystik är ett system för att skapa relationer med Gud genom Torah. Den som kan uppfatta de gudomliga namnen i Torah kan ta sig direkt till Guds sefirot och transcendera den värld han eller hon lever i.

Let a calm enter and settle Isak Luria (1534-1572) introducerade genom den lurianska kabbalan begreppet tikkun, som representerar människans förmåga att återställa harmoni i kosmos. Genom sina övningar så bidrar mystikern både till återställande av den kosmiska harmonin och till upprätthållande av balans mellan sefirot. Gud och människa är ömsesidigt beroende av varandra och står i ömsesidigt behov av helande.

Kombinerande av bokstäver är en teknik representativ för den medeltida perioden och Abraham Ben Shmuel Abulafias (1240-1291) viktigaste teknik. Abulafia var en av den tidiga kabbalans främsta förgrundsgestalter och företrädare för den extatiska kabbalan. Han menade att människan kunde uppnå profetiska tillstånd genom att kasta om och kombinera de bokstäver som bildar Guds olika namn:

”Det heliga namnet, hela Torahn, de heliga skrifterna och skriftprofeternas verk är alla fulla med gudomliga namn och väldiga ting. Före dem, beskriv dem för er själva, pröva dem, experimentera med dem, kombinera dem... Börja med att på olika sätt sammanfoga bokstäverna som bildar namnet JHVH. Beakta noga alla kombinationsmöjligheter. Gå steget längre och snurra på dem som vore de roterande hjul; framåt och bakåt som en bokrulle. Sluta inte förrän de kaotiska rörelserna blir dig övermäktiga. Låt dem då vara och återvänd till dem efter en stund. Då kan du göra förfrågningar hos dem [...]”.

Efter att ha bemästrat tekniken att kasta om bokstäver så är nästa steg i Abulafias system uttalet av Guds namn. De fyra bokstäver som bildar Guds namn JHVH, skulle kombineras med ytterligare en bokstav, alef, som skulle uttalas i förening med de fem vokaltecknen. Detta skulle utföras vid rätt plats och tidpunkt, och med specifik klädsel, uttal och kroppsrörelser. Kombinationerna kunde användas på tre sätt: i skrift, tal och tanke.

Josef Gikatilla, lärljunge till Abulafia, utvecklade en egen kabbalistisk skola. Han menade att alla Guds namn härrör ur det primära namnet JHVH och han redogjorde för hur de tio sefirot är förknippade med specifika gudomliga namn. Tillsammans med övriga attribut förknippade med sefirot så fungerade dessa namn som vägvisare, man kan under meditation färdas genom denna sefirotiska struktur.

Intentionen, kavanah, är av betydelse vid varje rituell handling. Enligt Zohar så får bödens ord ingen vilopunkt om handlingen är felaktig, det vill säga utan rätt intention. Bön är en av

vägarna för att uppnå devekut, fasthäftande vid Gud. Zohar beskriver hur rätt intention är avgörande i denna process:

”Medan människans mun och läppar rör sig skall också hennes hjärta och föresats höjas till de högsta höjderna och erkänna alltings enhet med det innersta mysterium där alla idéer, viljor och tankar fulländas: Ein Sof's mysterium”.

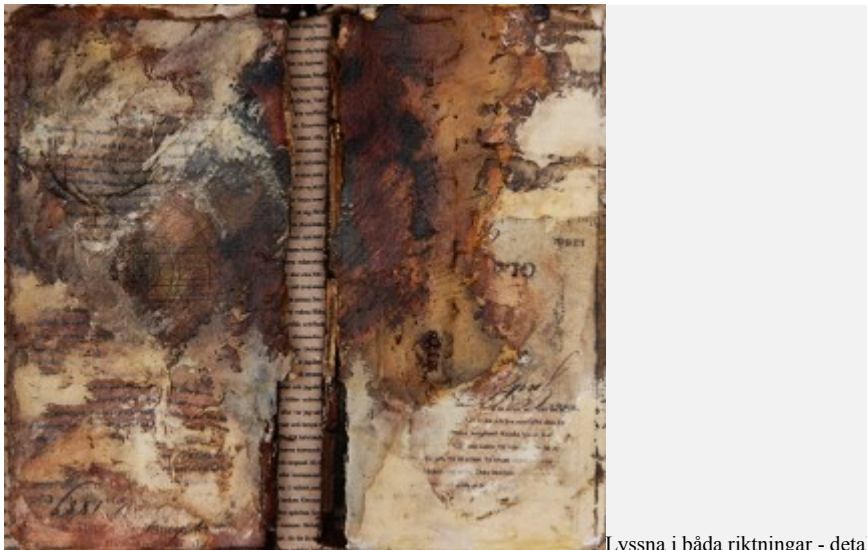
Orden, det hebreiska alfabetet, bär på gudomlig essens och är kärll fulla av kraft. Dessa kärll kan få ytterligare tyngd och tydligare riktning genom rätt intention och rätt handling.

Isak av Akko, samtida med Abulafia och Gikatilla, menade att man i tanken alltid skall visualisera de bokstäver som bildar tetragrammaton när man söker insikt:

”Ha alltid det Unika namnets bokstäver i tankarna sådant det är skrivet i torahrullarna. Varje bokstav ska te sig oändlig. Medan du fokuserar dina tankar på det Unika namnets bokstäver skall du också koncentrera dig på Den Oändliga. Ditt skådande och dina tankar skall vara ett.”

Extatisk poesi

Religionspsykologen Antoon Geels beskriver hur ”[...] alla kärleksromanser och allegorier i sufismens poesi är skuggbilder av själens passionerade längtan efter återföreningen med Gud.”

Lyssna i båda riktningar - detalj Inom den judiska

mystiken så säger de gudomliga namnen något om Gud och kan vara en väg tillbaka Gud. Inom sufismen så säger namnen något om Gud men blir även förebilder, mönster för människan att leva efter.

Koranen berättar att när Gud skapade Adam så lärde han honom alla namnen. Namnen förkroppsligar och symboliserar Gud. Enligt sufismen så har människan glömt namnen och behöver lära sig dem och dess innebörd, verkligheten bakom namnen, på nytt. Detta uppnås genom att älska Gud och detta praktiseras genom att följa Muhammed.

Varje namn är en benämning på en aspekt av Gud samtidigt som namnen döljer den gudomliga verkligheten bakom. Chittick förklarar att för att hitta verkligheten bakom namnen så måste människan lära sig att uttala namnen med medvetenhet. Gud är beslöjad och slöjorna är Guds ansikte. Människan kan inte uppfatta Gud bortom slöjorna. För att bli medveten måste människan lära känna sig själv och Gud. Självet och Gud är sammanlänkade, som namn och verklighet, slöja och ansikte.

I den judiska mystiken kan människan sträva efter enhet med Gud och återupprätta både kosmisk balans och en harmonisk gudsrelation via de gudomliga namnen. Inom sufismen så manifesterar människan Gud genom gudsnamnen. Enligt Rumi (1207-1273) så skapade Gud världen för att uppenbara sina egna namn och egenskaper.

Mystikerns mål är att aktivera och harmoniera de gudomliga namnen som är Guds avtryck i människan. Namnen representerar olika stadier på den andliga vägen och genom en gradvis transformationsprocess kan människan uppfyllas av gudsnamnen och på detta sätt fullända sig själv. Ett konstant fokus på Gud leder till insikt om det gudomliga mönster som människan är skapad efter. Genom att lära känna namnen så lär människan också känna sig själv.

Människan minns Gud genom att upprepa Guds namn. Gudserinran, dhikr, är en av sufismens viktigaste ritualer och har oftast formen av metodisk repetition av gudsnamn eller Koranverser.

Sufischejken Ibn Ata Allah (1250-1309) beskrev hur denna gudserinran kan ske på tre nivåer: tungans åkallan, verbal åkallan utan sinnesnärvaro; huvudets åkallan, intellektuell åkallan; och hjärtats åkallan, den dolda åkallan, som sker helt utan självmedvetande. Andra sufier har talat om ytterligare en nivå av åkallan som sker i det innersta mysteriet, det hemliga hjärtat, sirr. Detta liknar den judiska mystikens betoning på rätt intention. Med orden som utgångspunkt förflyttar sig mystikern genom olika nivåer närmare det gudomliga.

Låt natten ha ett varmt mörker - detalj Dhikr har utförts och utförs i många olika former. Ljudligt och tyst, extatiskt och reserverat, offentligt och privat. Inom Mawlawiyya-ordern, som räknar Rumi som sin grundare, används musik och dans som sätt att uppnå koncentration, medan andra grupper exkluderar allt som inte är direkt recitation från Koranen och av gudsnamn.

Inom sufismen, precis som inom den judiska mystiken, så är de gudomliga namnen en manifestation av det gudomliga på ett mänskligt plan. Inom judisk mystik så har bokstäverna, det hebreiska alfabetet, ytterligare en dimension: de är inte en av Guds manifestationer vid sidan av andra manifestationer, utan kärll och verktyg för hans skapande förmåga.

Enligt sufismen så har Gud skrivit in sina tecken i tre böcker: kosmos, Koranen och människosjälens. Chittick menar att sufierna genom att frivilligt sträva efter att återvända till Gud "[...] seek to realize the full range and total equilibrium of the divine names – or to assume as their own the traits of the name God, which comprehends all names." Ett sätt att uppnå detta mål är genom gudserinran, dhikr.

Filosofen och mystikern Muhyi ad-din Muhammad ibn Ali Ibn Arabi (1165-1240) skrev utförligt om olika andliga tillstånd och om de stadier eller stationer som mystikern måste passera under sin andliga utveckling. Dessa stationer är förknippade med de gudomliga egenskaperna och namnen. De mystiker som lyckas passera stationerna och utveckla de andliga egenskaperna blir fulländade människor. Det leder slutligen till försvinnande, fana, och förblivande, baqa, i Gud.

Heliga ord

I den kristna mystiken är Jesus det gudomliga Ordet, Logos, som tagit mänsklig gestalt. Johannes, den fjärde evangelisten, talade om en fördold närvaro och ett uppenbarat mysterium. Ordet, Logos, är både en immanent princip och en konkret varelse, Guds Son.

Kyrkofadern och teologen Origenes (185-254) hävdade att hela Bibelns budskap rör det förkroppsligade Ordets nedstigning och uppstigning, i syfte att rädda människans själ. Människan kan i sin andliga utveckling nå bortom det inkarnerade Ordet till det eviga Ordet. Geels beskriver det som en "[...] förvandlande vision, då ett renat sinne i sin fulländade kontemplation av Gud har gudomliggjorts". Origenes menade att själen genomgår tre stadier på sin väg mot Gud: rening, upplysning och förening. Denna väg är en väg mot ett tilltagande ljus.

Find that space and rest there - detalj
Gregorius av Nyssa (335-395), kyrkofader och biskop, talade om själens vandring mot ett tilltagande mörker. Människan kan inte skåda Gud i hans väsen utan endast i hans manifestationer. Gud har manifesterat sig

genom Ordet och genom Ordet kan människan möta Gud. Här löper paralleller till den judiska mystiken, där människan kan möta Gud genom Torah, och till sufismen, där människan kan komma nära Gud via hans namn, hans slöjor. Gud uppenbarar sig genom heliga texter, bokstäver, ord och namn. Orden både symboliserar och döljer Gud. Genom dessa ord kan människan söka sig tillbaka till Gud.

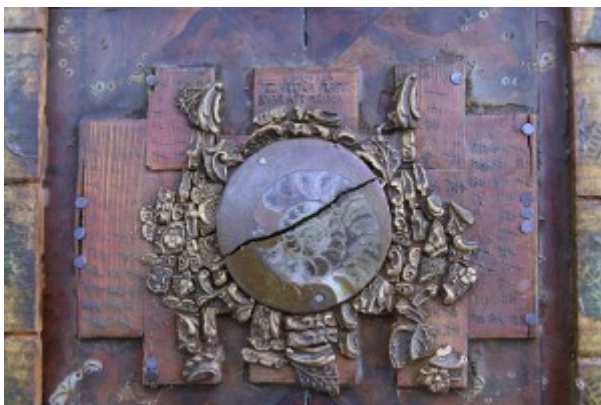
Människan återspeglar Gud och är skapad till Guds avbild. I de tre traditionerna så återfinns namnen eller bokstäverna också i människan. Hos Gregorius av Nyssa så kunde människan förnimma Guds närvaro på tre plan: via själens spegel, renad av dygderna; via sina andliga sinnen, genom vilka människan kan uppleva men inte skåda Gud; och via det inneboende Ordet. Ordet finns inneboende människans själ.

Franciskanen och skolastikern Giovanni av Fidenza eller Bonaventura (1217-1274) menade att man endast kan tala om det gudomliga mysteriet via Ordet. ”Via denna dolda källas första manifestation kan alla ting återvända till sitt ursprungliga tillstånd”. Gud verkar genom det oskapade Ordet och resultatet av denna aktivitet är de skapade tingen. Detta kan associeras med förekomsten av pre-existenta bokstäver, ord och namn inom sufismen och den judiska mystiken.

Bonaventura gjorde en distinktion mellan Ordets tre nivåer eller tillstånd: det oskapade Ordet som ger upphov till världen, det inkarnerade Ordet, Jesus, som återupprättar alla ting, och det inspirerade Ordet, Bibeln, genom vilket alla ting uppenbaras. I och med syndafallet så måste det oskapade Ordet bli det inkarnerade Ordet och genom denna händelse så överlämnades Bibelns inspirerade Ord. Människans väg tillbaka till Gud går via Jesus som är centrum och medlare mellan världen och den Första Principen.

Mäster Eckart (1260-1328), dominikanermunk, filosof och teolog, menade människan kan övervinna det som hindrar henne från att vila i evigheten, anden, enheten och öknen, och där det eviga ordet är åtkomligt.

Inom den ortodoxa kyrkan är den repetitiva Jesusbönen en teknik för att skåda det gudomliga ljuset. Den bysantinska teologen Gregorios av Palamas (1296-1359) beskrev bönen som en väg för medvetandet att gradvis överge alla band till de skapade tingen. Vid innerlig bön skulle människan kunna gå ur sig själv och på ett hemlighetsfullt sätt föras upp till himlen. I en rysk pilgrims berättelse, publicerad 1881, beskrivs Jesusbönen med följande ord:

Benhusnätter med heliga platser kvar att bruka - detalj”Den

oavåtliga inre Jesusbönen är den oavbrutna, aldrig upphörande åkallan av Jesu Kristi gudomliga namn med läppar, ande och hjärta, under medvetande om Hans ständiga närvaro och under bön om Hans förbarmande, vid alla sysslor, på varje ort, i varje stund, även under

sömnen. Den uttrycks med följande ord: Herre Jesus Kristus, förbarma Dig över mig! Den som vänjer sig vid att så åkalla Herren skall erfara en så stor tröst och ett sådant behov av att alltid bedja denna bön att han till slut inte kan leva utan den, och bönen kommer av sig själv att utgjutas i honom”.

Jesusbönen uppvisar likheter med både dhikr och flera av teknikerna inom den judiska mystiken. Specifika ord eller meningar, repetitivt upprepade, ofta i kombination med andningstekniker och olika kroppspositioner, och i förening med en koncentrerad intention. Det är intentionen som får orden att djupna, att öppna sig för sina verkliga innebörder och att öppna fönstret som leder tillbaka till Gud.

Vid en jämförande studie av judisk, muslimsk och kristen mystik så visar det sig att det nästan är mer som överensstämmer traditionerna emellan än som skiljer dem åt. De mystiska traditionerna har influerats av samma källor och ömsesidigt påverkat varandra.

I alla tre traditionerna blir orden blir fönster till det gudomliga. Detta påminner om den kristna ikonografen. Inom islam, där Gud inte får avbildas, förefaller det som att orden har fått en än mer framträdande roll. Den sufiska poesin och den mystiska kalligrafen kan vara exempel på detta.'

Åsa Boström, text och bilder

www.asa-bostrom.blogspot.com

Källor

David Ariel Kabbalah – The mystic quest in judaism
William C. Chittick Sufism – A short introduction
Antoon Geels Muslimsk mystik
Antoon Geels Judisk mystik
Antoon Geels Kristen mystik, del 1 och 2
Judiska mystiker
En rysk pilgrims berättelse

[< Föregående](#)

[Nästa >](#)